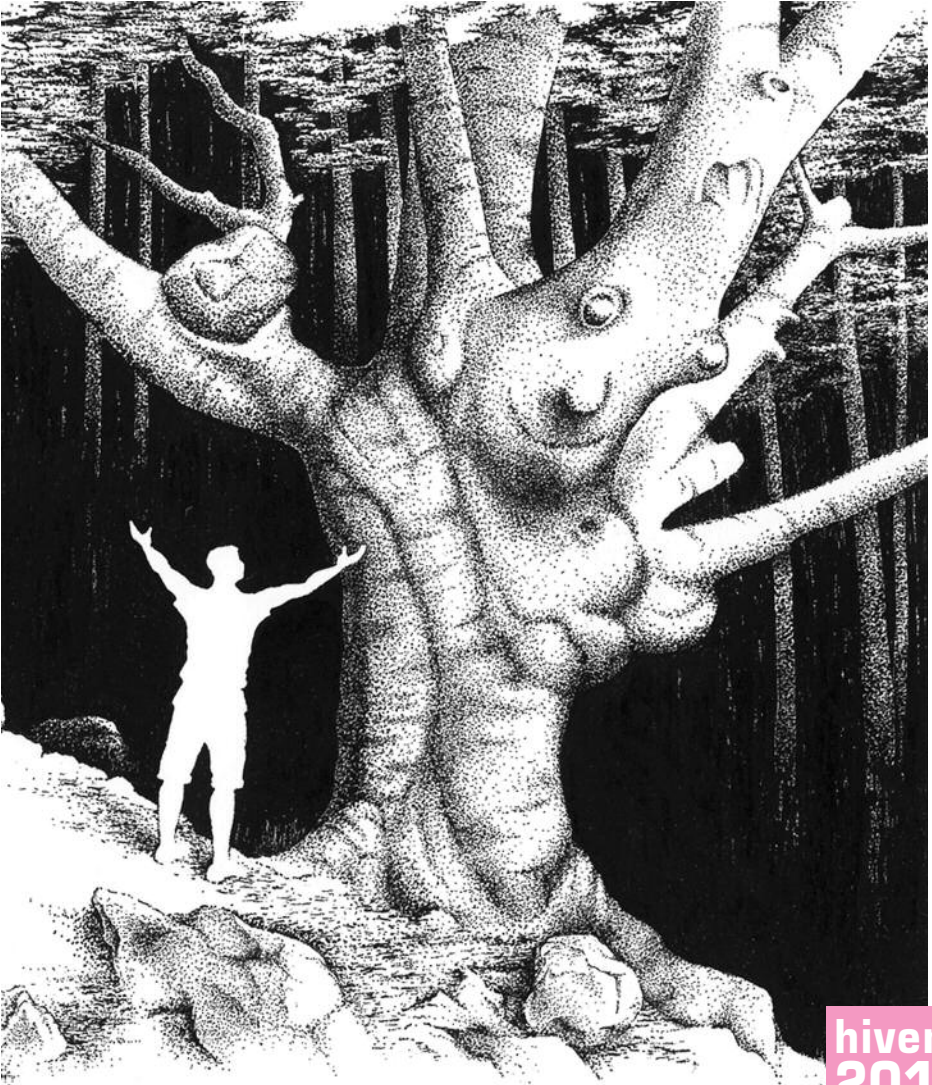

Dibuix: Llorenç Pascua

**hivern
2016
2017**

INSTITUCIÓ ALTEMPORDANESA PER A LA DEFENSA I ESTUDI DE LA NATURA

Butlletí de la IAEDEN

Número 160 - Hivern 2016-2017

Editat per la Institució Altempordanesa per a la Defensa i Estudi de la Natura (IAEDEN), entitat independent sense afany de lucre i membre de la Federació Ecologistes de Catalunya.

Apartat correus 245 Figueres
Tel.: 972 67 05 31
e-mail: iaeden@iaeden.cat
web: www.iaeden.cat

Composició de la Junta Directiva de la IAEDEN:

President: *Llorenç Pascua*
Vicepresident: *Salvador Jover*
Secretària general: *Neus Giró*
Tresorera: *Ariana Seglar*
Vocals: *Carme Bosch, Bàrbara Schmitt, Mònica Pepa, Montse Pascual, Ignasi Batet, Xavier Vizcaino, Joan Martí, Vicenç Serradell, Miquel Sánchez, Marcel Gutinell, Lluís Benejam, Anna Albó, Marta Ball-Ilosera, Leonel Manso, Lluís Serrano, Gemma Martí, Nil Roig, Ricard Llorente, Esteve Robleda*

Han col·laborat en aquest número: *Marta Ball-Ilosera, Lluís Benejam, Ramon Caralt, Llorenç Pascua, Montse Pascual, Mònica Pepa, Bàrbara Schmitt, Xavier Vizcaino.*

Disseny i fotos (Ll. P.):
Llorenç Pascua

Composició de textos:
Fotocomposició Roger - Figueres

Imprès a:
Gràfiques Canigó

Imprès en paper ecològic

IAEDEN no comparteix necessàriament les opinions expressades en les col·laboracions signades pels seus autors.

© 2016, IAEDEN

S U M A R I

Portada: El Faig de la Pedra 12è arbre monumental de l'Alt Empordà	1
Sumari	2
Editorial	3
Calendari d'activitats	4
Noticiari	6
La llegenda del Faig de la Pedra	14
Sí que es pot! per Xavier Vizcaino	19
Reflexions d'en Ramon	21
Butlleta d'inscripció	23

Les aportacions econòmiques a favor de IAEDEN-SALVEM L'EMPORDÀ es poden fer a BBVA, compte núm. ES76 0182 8304 23 0201559768 (Les persones que vulguin desgravar de l'IRPF aquestes aportacions i/o la quota de soci, ens han de fer saber el seu DNI)

amb el suport de:

Ajuntament
de Figueres

Alt Empordà

Medi Ambient

EDITORIAL

Què tenen en comú Montsanto, Casa Tarradelles, Donald Trump i les pomeres de Sant Pere Pescador? Que, d'alguna manera o altra, tots influeixen sobre un dels béns més preuats i necessaris per a la nostra vida: l'aigua.

Si hi ha un tema ambiental que comença a destacar davant d'altres és, sens dubte, el de l'aigua. Potser no es fa molt evident perquè els titulars parlen, aparentment, de problemàtiques diferents: herbicides, purins, sequera, canvi climàtic, pous salinitzats amb els quals no es pot regar..., però nosaltres hi llegim, entre línies, sempre el mateix: cada vegada hi haurà menys aigua i la que tenim està més contaminada.

Si ho veiem nosaltres, suposem que també es preocupen les administracions a tots els nivells per aquest tema però, de moment, no hi ha propostes efectives sobre la taula per a una gestió que ens assegurï l'abastament d'aigua a llarg termini. Fa dos anys, vam reclamar un cabal mínim per a la Muga que el Pla de conques internes havia "obviat". Aquest any s'ha creat la plataforma Salvem l'Empordà de purins per demanar una moratòria de noves granges i ampliacions fins que no se solucioni la contaminació per nitrats en més de la meitat dels aquífers de la comarca. I aquesta tardor hem demanat que s'aturin les activitats extractives de Can Curanta, al meandre vell del Fluvià, que possiblement desequilibrin els fluxos de l'aigua subterrània i provoquen, entre altres, la salinització dels pous amb què es reguen les pomeres a Sant Pere Pescador.

I què ha fet la Generalitat mentrestant? Ha redactat i proposat una Llei de Canvi Climàtic amb propostes que en si ja són poc ambiciosos i que, a més a més, acaba dient que les noves normatives només s'han de complir si no afecten a l'economia del país!

Però l'aigua és de PRIMERA NECESSITAT i és l'obligació dels governs de garantir que tothom en tingui prou i de bona qualitat. Nosaltres també podem contribuir-hi amb l'estalvi i l'ús responsable. I podem incidir allà on veiem que les administracions no actuen per protegir els nostres rius i aquífers. Sembla que se'ns gira feina per al 2017!

En aquest any nou que ara comencem, et convidem a participar en les nostres activitats i campanyes perquè així, entre totes i tots, posem el nostra gra de sorra –o la nostra gota d'aigua– per conservar i protegir l'Empordà que tant estimem: Bon any nou!

CALENDARI D'ACTIVITATS

• **Diumenge 15 de gener. Sortida a la serra de Llancers i el bosc de la Grevolosa.**

Sortida per conèixer l'entorn i la natura a càrrec del naturalista Ignasi Batet i Trias. Caminada circular que ens portarà a endinsar-nos per la fageda de la serra de Llancers. Primer per la seva part alta, just per sota la carena, des d'on baixarem cap anar a trobar el bosc d'una altra fageda magnífica i única: la Grevolosa, a cavall de la Garrotxa i Osona.

Hora i lloc de trobada: 9 h plaça de l'Església de les Preses.

Cal portar: roba d'abric, calçat adequat per caminar, esmorzar i aigua, prismàtics i càmera (optatiu).

Aportació i inscripcions: gratuït per als socis de la IAEDEN i menors d'edat, i aportació de 5 € per als no socis. Telèfon 972 670 531 i iaeden@iaeden.cat (places limitades).

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

• **Diumenge 29 de gener: Sortida ornitològica a Olot**

El proper 29 de gener farem la ja tradicional sortida hivernal a la Garrotxa per identificar i conèixer ocells de bosc, amb l'ornitòleg Joan Ventura.

Hora i lloc de trobada: 8 h a la biblioteca de Figueres.

Cal portar: calçat còmode, esmorzar i binocles.

Aportació i inscripcions: gratuït per als socis de la IAEDEN i menors d'edat, i aportació de 5 € per als no socis. Telèfon 972 670 531 i iaeden@iaeden.cat (places limitades).

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

• **Divendres 3 de febrer. Assemblea general de la IAEDEN-Salvem l'Empordà**

Com cada any, us animem a assistir a la pròxima assemblea general de socis que es realitzarà a Can Met el divendres dia 3 de febrer. Recordeu que és molt important la implicació de tots els socis en l'assemblea anual per valorar l'any anterior i planificar les línies de treball del proper 2017.

Hora i lloc: Can Met (c/ St. Vicenç, 30 baixos) a les 7 de la tarda.

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

• **Dissabte 25 i diumenge 26 de febrer. Rastres de fauna a la neu**

Anirem a Bellver de Cerdanya per conèixer els rastres de fauna que es poden trobar a la neu. Serà una excursió matinal a càrrec del naturalista Ignasi Batet, que ens guiarà per trobar rastres. Dissabte es farà una xerrada d'introducció als rastres de les espècies que podem trobar per la zona i diumenge al matí, optativament, a trenc

d'alba, intentarem visualitzar la guilla, i a les 10.00 h es farà la sortida de reconeixement de rastres a la neu. No cal dir que la visualització dels animals no depèn de nosaltres. Una cosa és la intenció i una altra la realitat amb la qual ens trobarem. Cadascú es fa responsable del seu allotjament.

Cal portar: Roba d'abric per a la neu, guants, barret, raquetes (si no se'n tenen s'hauran de llogar), ulleres de sol, prismàtics (optatiu), calçat adequat.

Hora i lloc de trobada: a les 17 h a la plaça st. Roc de Bellver de Cerdanya (si algú té problemes de transport, truqueu al local). La sortida s'acabarà a les 13.30 aproximadament.

Aportació i inscripcions: 5 € per als socis de la IAEDEN i menors d'edat, i aportació de 10 € per als no socis. Telèfon 972 670531 i iaeden@iaeden.cat (places limitades). En cap cas s'anul·larà la sortida. Si algú decideix no anar-hi, per les raons que siguin, cal que es posi en contacte amb el responsable de l'activitat.

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

• **Diumenge 5 de febrer. Jornada voluntariat: Descobreix els estanys de la Gutina!**

L'any 2015 es va fer la restauració d'un tercer estany temporal del sistema de la Gutina, situats a Can Torres, a Sant Climent Sescebes. Per tal de restaurar la dinàmica d'estany temporal, es va fer (entre altres actuacions) una mota en una banda de l'estany que en aquesta jornada de voluntariat revegetarem plantant plançons de vegetació típica de la zona. La jornada serà una combinació de passejada i presentació dels estanys temporals de la Gutina amb el projecte de restauració del tercer estany i les tasques de revegetació de la mota.

Hora i lloc de trobada: 10 h a Can Torres de Vilartolí (Sant Climent Sescebes).

Inscripcions: l'activitat és gratuïta, però cal inscriure's a agroterritori@iaeden.cat o al tel. 972 670 531 (matins).

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

• **Diumenge 19 de març. Dia de les Espècies Autòctones: matinal de voluntariat a les vinyes de Can Torres de Vilartolí (Sant Climent Sescebes)**

Sabies que la presència d'espècies exòtiques invasores és, actualment, la segona causa de la pèrdua de biodiversitat a escala mundial i que posa en greu risc el medi ambient i la salut de les persones? Sabies que a les vinyes de Can Torres hi està proliferant el Seneci del cap? Vols conèixer la problemàtica en el territori i ajudar a arrencar-ne? Doncs, t'esperem el diumenge 19 de març a les vinyes de Can Torres amb el següent programa:

9.30 h Trobada al celler de Can Torres

9.30 h-10 h Presentació de Can Torres i sobre la problemàtica del Seneci del cap

10-13.30 h Treball d'eliminar Seneci del cap de la vinya vella amb una pausa amb esmorzar per a tothom.

Inscripcions: l'activitat és gratuïta, però cal inscriure's a agroterritori@iaeden.cat o al tel. 972670531 (matins).

Organitza: IAEDEN-Salvem l'Empordà

Taller de plantes medicinals

Amb la voluntat de continuar divulgant les múltiples aplicacions casolanes de les plantes medicinals que tenim més a l'abast, el dissabte 8 d'octubre va tenir lloc, al Cau de Les Marietes de Vilabertran, un interessant taller sobre aquesta temàtica. Després d'un recorregut per aquest espai amb el guiatge de la Rosa Lopez en què, com és habitual, aprofità per compartir tots els seus coneixements amb els participants, es va passar al taller pròpiament dit a càrrec de la Cristina Viñas. En aquesta ocasió es van treballar dues fórmules. Una, que es va comentar amb detall a partir del dossier entregat, era d'un oli estimulant per fer massatges. L'altra, que es va elaborar in situ, d'un desodorant natural. D'aquest darrer tots els assistents se'n van poder emportar una mostra per provar-ne l'eficàcia.

Jornades “Eines per afrontar els reptes de futur de la producció ecològica”

El grup de custòdia agrària de la Xarxa de Custòdia del Territori i la IAEDEN va organitzar unes jornades, el 27 d'octubre a Figueres, amb l'objectiu de definir accions o propostes per millorar en el sector de la producció ecològica a la comarca.

Aquests jornades van ser possibles gràcies al suport del Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació.

Actualment està creixent la sensibilització dels consumidors vers el consum de productes ecològics, tanmateix les petites explotacions ecològiques tenen certs problemes per aconseguir la viabilitat econòmica necessària. Per aquesta raó, es va organitzar la jornada per identificar els temes claus, per tenir en compte com a reptes de futur, mitjançant la presentació d'exemples d'èxit de diferents explotacions d'horta ecològica així com eines i programes de formació que poden ser d'utilitat.

Van participar com a ponents, l'Enric Navarro (parc agroecològic d'Albons), la Núria Cantí (Hortec) i en Josep Serra (La Vinyeta) com a bons exemples del sector. Pel que fa a la formació, van participar en Manuel Toro, com a regidor de Promoció Econòmica, Turisme i Comerç de l'Ajuntament de Figueres, i la Teresa Colell, directora Escola Agrària de Monells (DARP).

Aquesta jornada va representar un punt de trobada del sector de la producció ecològica amb un debat participatiu final d'apostes de futur per abordar conjuntament els reptes del sector. Van sorgir molts temes que es poden resumir i agrupar de la següent manera:

– Temes clau: equip humà, lloc, entorn social, professionalització, qualitat, especialització, primer vendre i després produir, venda directa d'horta al mercat i dificultat de la documentació legal.

– Eines: autoauditories, formació, tècnic assessor compartit, agrupació per distribució, innovació i transformació, emprenedoria, xarxa de col·laboració, marca territorial i promoció de la sala blanca.

Esperem que les jornades esdevinguin una llavor per a futures sinergies del sector de producció ecològica a l'Empordà.

Foto: Anna Pou

Sortida a Cantallops “bosc i prats de dall: una mirada natural i històrica”

El diumenge 6 de novembre, una vintena de persones vam realitzar una excursió organitzada per IAEDEN-Salvem l'Empordà a Cantallops, acompanyats per l'historiador Lluís Serrano i el botànic Joan Font. En Lluís ens va guiar fins al roc de la Penya, on vam poder gaudir d'unes fantàstiques vistes panoràmiques de l'Empordà, tal com mostra la fotografia.

En Lluís va anar fent anotacions històriques durant tot el trajecte i vam visitar la zona dels Abellars, un indret on hi havia hagut un vilar medieval i una església dedicada a sant Jaume, que no s'ha pogut trobar, tot i estar documentada. En Joan Font va explicar què és un prat de dall i el seu estat de conservació, a partir d'un inventari que va realitzar la IAEDEN el 2006, amb la col·laboració de la UdG i la Fundació Territori i Paisatge, i la seva evolució 10 anys després. Es va fer una breu introducció del projecte “Cultivant Biodiversitat” que està desenvolupant el grup de treball de Custòdia Agrària respecte als prats de dall de Cantallops, Sant Climent Sescebes i Capmany.

Foto: Marta Ball-Ilosera

Participació en la jornada anual de la Xarxa de Custòdia del Territori

El 17 de novembre es va realitzar a Can Coll, Collserola, la jornada anual de la Xarxa de Custòdia del Territori (XCT). Els objectius de la jornada eren: donar a conèixer la custòdia del territori entre possibles promotors i agents implicats, debatre sobre l'accés a la terra a Catalunya i el paper de la custòdia del territori i mostrar i debatre sobre aspectes innovadors de la custòdia del territori.

El grup de treball de Custòdia Agrària de la IAEDEN va realitzar una xerrada, en aquest marc, per donar a conèixer l'entitat i els objectius de la custòdia del territori de la IAEDEN sobre els projectes de custòdia: "Cultivant Sinergies" i "Cultivant Biodiversitat".

Va ser una bona experiència per donar a conèixer la nostra entitat i projectes i alhora poder compartir expertesa amb altres experiències i actors de la custòdia territorial.

Foto: Miquel Rafà

Demaneu l'aturada de les activitats extractives al meandre vell del Fluvià

Com ja exposem a l'editorial d'aquest butlletí, a la IAEDEN-Salvem l'Empordà cada vegada més ens preocupa el tema de l'aigua. La salinització dels pous a Sant Pere Pescador, que un pagès va denunciar aquesta tardor, només és un dels molts indicadors que s'ha de procurar per la quantitat i qualitat de l'aigua i, si cal, prendre mesures.

Per això vam convocar, a mitjan novembre, una roda de premsa en un camp de pomeres de Sant Pere Pescador per denunciar la situació que pateixen els pagesos locals que amb l'aigua salada dels seus pous no poden regar. Considerem que una possible causa d'aquest increment extrem de salinitat en l'aigua és l'excessiva activitat extractiva que es realitza al meandre vell del Fluvià, riu amunt a Torroella de Fluvià per l'empresa Can Curanta.

Des de fa dècades, l'empresa Can Curanta opera als marges del riu en el seu tram per Torroella de Fluvià, amb un impacte visual evident sobre el paisatge i amb uns impactes sobre el sistema fluvial i la capa freàtica molt importants. Després d'una baixada de les seves activitats, probablement causada per la crisi del sector constructor, aquest 2016 l'empresa ha tornat a augmentar les extraccions amb el resultat d'una nova gran bassa d'aigua permanent a pocs metres del llit sec del Fluvià.

Aquesta bassa és el resultat del darrer projecte d'extraccions de l'empresa que ja es va presentar fa molts anys enrere i que la IAEDEN-Salvem l'Empordà va criticar i fer al·legacions al projecte des dels inicis. **Sorpren que en un escenari de canvi climàtic que estem patint, amb més períodes de sequera i més severes, l'administració continua permetent una activitat tan insostenible i que pot perjudicar la qualitat i quantitat d'un bé públic com és l'aigua.**

El fet que s'ha creat una bassa permanent demostra que actualment les extraccions de Can Curanta han sobrepassat la capa freàtica i, per tant, s'està actuant en contra de l'article 61.1. del Decret 171/2014 de 23 de desembre, d'aprovació del Pla de gestió del districte de conca fluvial de Catalunya, segons el qual "l'Administració hidràulica no pot autoritzar extraccions d'àrids per sota del

Foto: Xavier Vizcaino

nivell freàtic”. L’activitat podria afectar directament l’equilibri dels nivells de l’aigua entre els aqüífers i el riu, augmentant el risc de salinització, i també genera una pèrdua de la qualitat i quantitat d’aigua disponible per al consum de boca i agrari. A més, incrementa la vulnerabilitat de les aigües subterrànies vers l’entrada de contaminants.

Una de les potencials conseqüències negatives d’aquesta desmesurada activitat extractiva al riu Fluvià podrien ser els pous salinitzats de Sant Pere Pescador, cosa que comporta que l’aigua no sigui apta ni per al consum ni per al reg. Davant del ja fràgil sistema d’aigües potables a la comarca, no ens podem permetre que continuïn activitats amb resultats nefastos com aquest. L’interès públic de l’aigua està per sobre de l’interès privat de les empreses que realitzen activitats extractives.

Per això hem demanat l’aturada immediata de l’activitat extractiva al meandre vell del Fluvià i alhora una revisió immediata de l’autorització que presumptivament donava cobertura ambiental a aquesta activitat. Hem reclamat que l’ACA investigui les extensions de les activitats extractives de Can Curanta i que determini si està actuant per sota del nivell freàtic. També hem recordat a les administracions competents que les explotacions al meandre vell del Fluvià es troben ubicades en una zona d’alta protecció especial com a àrea de recàrrega del riu Fluvià i com a aqüífer protegit segons el decret 328/1988, d’11 d’octubre, que estableix les normes de protecció en relació amb diversos aqüífers de Catalunya.

La IAEDEN i l’ANG reclamen disminuir la pressió sobre les illes Medes

Juntament amb l’Associació de Naturalistes de Girona (ANG), hem presentat al·legacions al Projecte de decret pel qual es modifica el Pla rector d’ús i gestió de l’àrea protegida de les illes Medes (PRUG). Considerem que el nou Projecte passa per alt el principi de prudència pel que fa a la conservació d’aquest espai.

Les dues organitzacions reiterem i ampliem les nostres al·legacions al PRUG, i recordem que si l’objecte del Pla rector d’ús i gestió és preservar i millorar l’estat de conservació del patrimoni natural de l’espai protegit cal, sens dubte, disminuir la pressió de les activitats subaquàtiques, imposar el criteri de prudència i establir uns valors d’ús per sota de la capacitat de càrrega que es determini per a cadascuna de les zones en funció dels resultats lligats al seguiment biològic.

Dels informes científics realitzats pel Departament d'Ecologia de la UB, es desprèn la necessitat de disminuir la pressió sobre els hàbitats per tal d'accelerar-ne la recuperació ecològica. La interpretació contrària, que fa la documentació exposada, demostra la necessitat d'incorporar al procés de revisió dels límits d'immersions una figura experta que estigui familiaritzada amb l'àrea d'estudi. Així mateix, les dues organitzacions reclamem la creació d'un comitè científic de seguiment, que hauria d'esdevenir l'enllaç entre el programa de seguiment i l'administració responsable.

Seguim demanant mantenir el nombre de boies d'immersió en 12, i proposem establir com a màxim dues franges horàries de submarinisme en cadascuna de les zones autoritzades. En aquest sentit, caldria revisar a l'alta el nombre de submarinistes només en el cas que hi hagi hagut una recuperació i una estabilitat continuada dels descriptors durant almenys 4 anys, o el temps que determini la dinàmica dels descriptors utilitzats.

Per a les nostres entitats, l'adopció d'un model de gestió adaptatiu és una mesura potencialment positiva, però la vigilància és un factor clau del bon funcionament del PRUG. Per aquesta raó, demanem que el parc tingui un servei de vigilància eficaç, amb poder sancionador, i no només amb funcions informatives. En concret, proposem la suspensió de les llicències per operar dins el parc de les empreses de submarinisme infractores.

Tanmateix, celebrem que el Pla hagi incorporat una zona de reserva integral i que destaquï el paper clau dels *ecobriefing*. Per tot això, demanem que sigui obligatòria la supervisió de les immersions realitzades pels centres d'immersió a través d'una explicació prèvia a la immersió amb recomanacions sobre el comportament subaquàtic respectuós i la fragilitat de les comunitats que s'observen.

Finalment, les dues organitzacions considerem molt important assegurar que tant les velocitats com els itineraris fets pels centres d'immersió i els creuers submarins siguin el mínim d'intrusius en l'espai, i es respectin les velocitats de navegació.

Jornada sobre economia social, solidària i cooperativa

El mes de setembre passat, amb altres entitats de l'Empordà, vam organitzar una jornada sobre economia social, solidària i cooperativa a Can Met de Figueres. En el primer bloc, vam presentar la Xarxa d'Economia Solidària (XES) a l'Empordà i vam debatre com podem dinamitzar aquest fòrum.

La XES és un xarxa formada per diverses empreses i entitats de Catalunya que comparteixen uns principis bàsics per tal de fer créixer conjuntament l'economia social i solidària (ESS). L'equitat, el treball, la sostenibilitat ambiental, la cooperació, el no-lucre i el compromís amb l'entorn són els pilars bàsics que mouen els projectes i el dia a dia de la XES. Ara mateix, la XES ja compta amb més de 175 membres. Cada dia se sumen més iniciatives i més innovadores, per poder treballar per la transformació social i per construir l'economia ecològica, cooperativa i feminista. Una de les activitats principals de la XES és l'organització de la Fira d'Economia Solidària de Catalunya, que aquest any va celebrar la seva cinquena edició els dies 21, 22 i 23 d'octubre a Barcelona. Igualment, es duen a terme molts altres projectes, com ara la campanya i l'acompanyament en la realització del Balanç Social de les empreses de l'ESS.

A la secció empordanesa de la XES, participen actualment cooperatives de consum i d'aprofitament alimentari, d'educació, sostenibilitat, d'energies renovables, ecoturisme, entre altres. En el debat vam decidir de formar-nos per poder participar en el mapa d'alternatives de consum responsable *Pam a Pam* (www.pamapam.org) de la XES on tothom pot buscar iniciatives de consum i economia responsable. Esperem, doncs, que aviat trobareu totes les iniciatives que existeixen a l'Empordà en el mapa.

En el segon bloc de la jornada, es van presentar les cooperatives Som Energia, una cooperativa que comercialitza electricitat d'energia renovables; Som Connexió, que ofereix serveis de telefonia mòbil; Som Mobilitat, amb la seva xarxa per compartir el transport rodat i la banca ètica Coop57.

Gaudeix de l'aigua amb nosaltres TOT L'ANY!

TARIFES PLANES SK KAYAK

- ☛ Us descobrim els millors indrets en caiac
- ☛ A partir de 40€ al mes

LLANÇÀ - SANT PERE PESCADOR

- ☛ Sortides als Parcs Naturals del Cap de Creus i als Aiguamolls de l'Empordà
- ☛ Botiga de Llançà OBERTA sempre!

www.kayakcostabrava.com reserves@skkayak.com ☎ 972 12 11 12 - 627 43 33 32

LA LLEGENDA DEL FAIG DE LA PEDRA

A totes les persones que han fet possible l'elaboració de l'“Inventari d'arbres singulars i d'interès no protegits de la comarca de l'Alt Empordà”.

Dibuix: Llorenç Pascua

Havien passat uns quants segles des que algú va decidir construir aquella masia a l'Albera. L'any gravat a la llinda de la porta en donava fe. Mirant la silueta de les muntanyes, els límits de la plana i la línia del mar vaig pensar que devia ser el mateix que havia vist aquella gent. Davant la llar de foc, contemplant la dansa de les flames, vaig tenir una estranya sensació. Com si el temps perdés la seva monòtona cadència i es tornés tou i manejable. Em feia

l'efecte que no hi veia amb els meus propis ulls, que el meu cos passava, per uns instants, per moltes generacions de persones que havien viscut en aquell lloc. Sentia cants i rialles, planys i plors, la cridòria del bestiar, els xiscles enjogassats de la mainada... Un tast de les tristeses i alegries que portaren associades totes aquelles vides.

Quan vaig recuperar la meua percepció habitual, tenia la certesa de saber alguna cosa nova, encara que en aquell moment ignorava quina era i qui me l'havia explicada.

Intueixo que això que referiré tot seguit va passar fa molt de temps. Sóc conscient que, el fet de no poder precisar gens ni mica, farà que aquest relat perdi credibilitat i, potser, els més benèvolts que el llegeixin l'arxivin al calaix de les rondalles infantils. Però jo sento dintre meu el ressò de moltes generacions que van passar aquesta història de pares a fills, i encara que en algun moment es va trencar la cadena i no arribés als nostres dies, veig, no sé com, un petit fil de llum que em connecta amb algú d'aquells que la tenien gravada a la ment de ben petits.

Com la pedra angulosa que la força del riu va esmicolar muntanya amunt, i que quan la trobem prop de la mar ha esdevingut un arrodonit palet, així pot haver passat amb aquest relat. Amb el pas del temps pot haver patit transformacions però, en essència, segur que conté alguna traça, per petita que sigui, de la veritat inicial. D'aquí l'única vàlua que jo li atorgo.

El temps del que parlo és tan llunyà que cal dir d'antuvi que en aquesta terra, junt amb els humans, hi vivien, a part de moltes bestioles salvatges i domèstiques que encara coneixem, animals fabulosos i éssers d'aparença humana amb poders poc comuns, dels quals se n'ha perdut tot rastre. Això fa que no hi tinguin cap lloc de certesa en la ment de l'home actual, tan influït per una racionalitat sovint curta de mires. O potser és aquesta mentalitat d'avui la que impedeix percebre'ls?

Dracs, centaures, unicorns, sàtirs, fades, follets, nimfes, bruixes, gegants... ara només ens semblen fruits de la imaginació. I si fossin les incògnites d'una equació per a la qual cal una veritable destresa per resoldre-la amb èxit? El cas del Faig de la Pedra, al qual tot seguit em refereixo, en podria ser un exemple.

En els cimals de l'Albera, en una ampla franja que tindria aproximadament al punt mig el que avui coneixem com a Requesens, s'hi va establir un drac

ferotge i malhumorat. Conten que estava emparentat amb els dracs de la Garrotxa, dracs que tenien com a divertiment treure foc per la boca a fi d'aterrorir tots els altres éssers vius d'aquelles contrades. El drac que es va instal·lar a l'Empordà tenia el que ara en diríem un defecte de fabricació: no podia treure foc per la boca com feien tan espontàniament els seus parents. Aquesta tara el va fer allunyar del seu clan i provocava en ell un estat d'enuig permanent. Per fer-se passar la ràbia i guanyar un cert prestigi en el món dels monstres empenyadors, es dedicava a rosegar, amb els seus enormes queixals, els penyals dels cims i escopir i fer rodolar muntanya avall tot de pedres de les més diverses mides. Com que estava de mala lluna, dia sí dia també, es pot dir que la pluja de pedres era gairebé constant. Això feia molt difícil la vida dels habitants de la zona: ensorrava cases, malmetia conreus, espantava el bestiar domèstic... Els boscos havien perdut tota la pau i la tranquil·litat característiques. Els éssers fantàstics que els habitaven ja no trobaven les condicions per dedicar-se a la seva plàcida vida de cants, jocs i entremaliadures diverses. L'activitat frenètica del drac es va convertir en la principal preocupació de tots els que vivien en aquest indret.

Des dels poblets i masies properes s'havien format grups d'homes amb la intenció de foragitar-lo, però tot havia estat debades. La pluja de pedres que constantment originava els feia fugir atemorits quan s'hi apropaven. Els que s'hi havien acostat més explicaven que l'alè del drac feia un tuf fètid insuportable, probablement perquè tenia uns quants queixals corcats per la seva dèria de fer-los servir per trossejar tot el rocam que trobava. S'havia demanat l'ajuda d'homes singularment valents, però tots havien fracassat. Fins i tot bruixes i fades havien provat, amb el drac, els seus encanteris, però aquests estaven fets més a la mida dels humans i de bèsties de talla petita o mitjana que no pas per aquell enorme monstre.

Finalment es va pensar en un personatge estrany i solitari que vivia per aquelles rodalies. Tot i que els que el coneixien bé deien que era persona de bon tracte, la gent en recelava perquè era fill d'una dona que molts tenien per bruixa. Era un jove corpulent amb una gran força física. Es deia que li venia pel fet que la seva mare, acabat de néixer, el va fer alletar per una óssa. El seu nom era Ursaric.

Ursaric va anar per feina i va escollir un dia que el drac havia tingut, des de bon matí, molta activitat. Quan va veure que estava fent una dolça migdiada, s'hi va acostar amb la intenció d'atacar-lo llençant-li, per

sorpresa, un bon seguit de rocs. Amb els primers impactes el drac va començar per obrir un ull. En veure Ursaric es va fer un fart de riure, fent-li notar que la mida de les pedres que li tirava era ridículament petita per tenir-les en compte. El jove va anar triant cada cop pedres de talla més gran, fins que algunes de les que impactaven en el rostre del drac ja el deixaven adolorit. El drac, veient que Ursaric manejava amb facilitat pedres de considerable pes, amb ganes de vèncer el seu adversari només amb l'astúcia i sense haver d'interrompre el seu descans, li va proposar una juguesca. Si podia aguantar una d'aquelles grans pedres alçada fins que despertés del seu son, l'endemà, se n'aniria per sempre.

El drac va passar mala nit. Tenia atacs de mal de queixal contínuament i, a més, el fet que li hagués sortit un adversari perillós el neguitejava. Es va despertar a punt d'alba i, amb l'escassa claror del moment, en veure que Ursaric tenia encara alçada l'enorme pedra del dia anterior, es va donar per vençut i se'n va anar d'aquelles contrades per sempre més.

Tot tornà a la calma. Els habitants d'aquella zona de l'Albera es van acostumar ràpidament a la vida tranquil·la, sense els ensurts produïts per les pedres que el drac els enviava tan sovint.

Al cap d'un temps algú es va recordar d'Ursaric i el van sortir a buscar. No van trobar cap rastre d'ell ni del drac. Cap a l'indret on suposaven que podia haver anat, van veure un arbre que ningú recordava haver vist abans en aquell lloc: un faig gegantí que aguantava, en una de les seves branques, una enorme pedra.

L'explicació de tot plegat és ben senzilla, encara que, ni ara ni llavors, ningú se la plantegés amb encert. Era molt difícil que Ursaric guanyés la juguesca amb el drac. Per molt fort que fos, aguantar la pedra alçada tota la nit, li hauria resultat del tot impossible.

Les fades d'aquells boscos varen comprendre que aquella era una ocasió única per perdre el drac de vista i recuperar la perduda pau dels seus dominis. Es varen reunir un bon estol d'elles, en una clariana entre els arbres, fins a trobar l'encanteri adequat. Amb ell convertiren Ursaric en faig a fi que no defallís en la seva gesta. Quan el drac es despertà, a trenc d'alba, tot veient l'arbre amb l'enorme pedra en una de les seves branques, li va semblar veure que el jove

encara l'amenaçava amb la pedra alçada, i per por d'haver-se d'enfrontar amb aquell perillós i tossut adversari, va optar per fugir.

Aquest arbre és ara conegut com el Faig de la Pedra. Val la pena visitar l'indret. Tot l'entorn desprèn una energia especial, com si se sentís amb claredat el batec intern que ens uneix a tots els éssers vius. Aquell que, si el sabem escoltar, algun dia pot salvar els humans del desastre.

Els que coneixen aquest lloc saben, per experiència, que es fa gairebé impossible anar-se'n sense donar al faig una efusiva abraçada. Diuen, els que ho han fet, que han sentit, per uns instants, com si l'arbre tremolés, i que en mirar-lo se li endevina, tot seguit, un lleu somriure d'agraïment.

Llorenç Pascua

Aquest escrit vol ser un petit homenatge, des de la IAEDEN-Salvem l'Empordà, a un arbre –el Faig de la Pedra– recentment declarat Arbre Monumental (el dotzè de l'Alt Empordà) per la Generalitat de Catalunya.

Vol ser, també, un reconeixement als magnífics arbres singulars que tenim, tant els catalogats per la nostra entitat (www.iaeden.cat) com aquells que encara no figuren en aquest recull. I, per extensió, un homenatge a tot el patrimoni natural i paisatgístic de la comarca. Aquell que, constantment, ens convida a estimar-lo apassionadament i a actuar quan el veiem amenaçat, conscients que aquest és el primer graó imprescindible per tenir cura de la totalitat del planeta i així fer que, ara i en el futur, sigui plenament viable la humanitat en plena harmonia amb l'entorn.

SÍ QUE ES POT!

Ens abocarà Donald Trump sense remei cap a l'escalfament global de la terra?

No us arronseu abans d'hora: en aquest butlletí no us tornarem a atabalar amb el supremacisme racial del nou president dels Estats Units, ni amb el suport que va rebre per part pel Ku Klux Klan; ja el coneixem prou, oi?

Sí que us recordarem, però, el seu ultracapitalisme, aquesta mitologia religiosa que impulsa el nou president dels Estats Units a negar el canvi climàtic, i us avançarem el que podria ser la política del seu govern. Ja deveu saber que aquest senyor és un fanàtic negacionista del canvi climàtic; durant la campanya ja va deixar anar una frase tan eloqüent com que “això del canvi climàtic s’ho han inventat els xinesos, per poder desbancar els Estats Units dels mercats mundials”. Per això Trump ha promès retirar la signatura dels Estats Units sobre “l’Acord de París”, el primer acord que comença a lligar quasi tots els països del món amb compromisos mínimament fermes per frenar l’escalfament global.

Doncs aquest fet seria greu, ja que, si ho fes, podria ser el tret de gràcia per matar les poques possibilitats que ens resten d’estar a temps de frenar l’escalfament global.

A hores d’ara, encara no us podem concretar res d’aquest nou govern, tot i així ens atrevim a avançar qui serà la seva mà dreta pel que fa a polítiques ambientals. Parlo de Myron Ebell, un conegut ultraconservador que dirigeix un lobby neoliberal de Washington. També dirigeix un grup finançat per la indústria del carbó, que es dedica a subornar científics perquè neguin el canvi climàtic. Doncs, sí, senyors, Ebell és un dels negacionistes climàtics més combatius dels Estats Units, un personatge que no deixa de fer crides a fer fora les “forces de la foscor” (els ecologistes i els científics), ja que, segons ell, tots plegats “volem apagar els llums a tot el món”. En definitiva, es tracta d’un tipus que considera el moviment ecologista “científicament mal informat,

econòmicament analfabet, intel·lectualment incoherent, moralment obtús i ple de bestieses provinents de l'esquerra política”.

Ja ho veieu, aquest home, que se'n fot del consens científic sobre l'escalfament global, serà qui decidirà i coordinarà durant els pròxims anys les polítiques ambientals de la primera potència mundial, i les línies mestres nord-americanes (i mundials, per derivació) pel que fa al canvi climàtic.

I, si bé al darrer butlletí us vàrem informar sobre els governs de certs països que ja han començat a comprometre's a frenar el canvi climàtic, sembla que el país més poderós del món se'ls vol pixar a sobre.

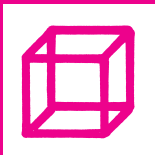
Sembla que als ecologistes, als científics i als polítics més honestos se'ns gira molta feina.

Ens abocarà Donald Trump sense remei a l'escalfament global de la terra?

Si fos així, benvinguts a un futur incert.

Xavier Vizcaíno

Reflexions d'en Ramon

Els transgènics

Reflexionaré avui sobre els transgènics. Primerament, cal dir que més del 90% de les llavors transgèniques comercialitzades a escala mundial corresponen a soia, blat de moro, colza i cotó, i són cultivades en pocs països, així als EUA (68 milions d'ha), al Brasil (36,6 mil. ha), a l'Argentina (24 mil. ha), etc., i, en contra del que diuen els poderosos lobbys dels Organismes Genèticament Modificats (OGM), les tècniques de manipulació genètica no tenen res a veure amb la selecció genètica que amb pràctiques ancestrals es feien i fan per millorar els cultius. Aquesta idea forma part de la propaganda de les multinacionals que destinen milions per lloar les virtuts dels OGM que, sigui dit, no s'han vist. En canvi, hi ha hagut sorpreses desagradables causades pels OGM com mutacions imprevisibles en el genoma de la planta hoste amb efectes com al·lèrgies i altres. Un altre eslògan fallit dels OGM és el que diu que acabaran amb la fam al món. No ha estat així, perquè els cultius transgènics se sembren com a mercaderies per a l'exportació a gran escala, per generar grans beneficis a les multinacionals i reforçar un model d'agricultura industrial que redueix la biodiversitat i afecta a insectes, abelles i microorganismes. Per lluitar contra la fam, s'han d'impulsar els cultius a menor escala amb agricultura tradicional que ofereixen seguretat alimentària i treball local. A més, els OGM suposen pocs guanys per al productor, perquè cal pagar patents i també "llavors suïcides" cares que no serveixen per a la següent sembra. Les patents del material genètic han concentrat el poder en unes poques empreses com Monsanto, Dow, Syngenta, Bayer, Dupont i BASF que són propietàries de gairebé tots els cultius transgènics que es comercialitzen al món i controlen el mercat agroquímic. Un altre problema és que els agricultors tradicionals es troben amb la contaminació transgènica dels seus camps pels camps amb OGM a causa del vent, les abelles, els ocells, etc., i l'agricultor perd la capacitat de triar el cultiu convencional, molt greu aquí i als països en desenvolupament perquè obliga els camperols a emigrar. Una

altra reflexió és que amb el tractat de comerç TTIP, ara en discussió, es volen obrir els mercats europeus a les exportacions de transgènics dels EUA, ja que el nombre d'autoritzats a Europa és molt menor. Amb aquest tractat, es podria renunciar al principi de precaució que defensa que si les conseqüències dels OGM poden ser negatives i irreversibles no s'autoritzaran fins que s'adquireixin els coneixements científics necessaris per evitar-les. La comunitat científica ja s'ha manifestat repetidament sobre la inseguretat dels OGM en la salut i l'alimentació. També el TTIP permetria a les multinacionals litigar contra les declaracions locals o regionals de Zones Lliures de Transgènics reclamant indemnitzacions milionàries. Això no és nou. Ja fa anys que els productes procedents de la biotecnologia als EUA van aconseguir ser regulats amb les lleis existents per als no transgènics i també van aconseguir apropiarse dels recursos genètics, principalment del tercer món, que posseeixen la major biodiversitat. El TTIP no és més que la conseqüència de l'aplicació del dogma del lliure comerç. Dins d'aquest dogma, l'agricultura convencional sempre estarà amenaçada pels OGM. La pregunta és si és possible canviar el dogma, la resposta és sí. Com a exemple, cal dir que el 2015, la UE va aprovar la directiva 2015/412 que permet, als estats i a les regions que ho sol·licitin, aturar el cultiu de transgènics. Quinze països, així com molts municipis i regions de la UE, van notificar l'any passat aquesta voluntat. No ho ha fet la Generalitat de Catalunya. Espanya és l'únic Estat membre que permet el conreu d'OGM a gran escala i alguns pagesos i industrials tenen una opinió favorable. Afortunadament també hi ha moltes opinions en contra dels OGM. Tal com estan les coses, es tractaria de cercar la unitat dels agricultors que prou problemes tenen ja i debatre sobre un model agrari sense transgènics que beneficiï sobretot a l'agricultura local i als consumidors, i no a les multinacionals. Tenim exemples en diferents països on la mobilització ciutadana ha aconseguit la prohibició dels OGM després d'haver-se declarat zones lliures d'OGM. A Catalunya, també seria possible i així tindríem un model d'agricultura sostenible que prioritzés la producció local amb aliments més saludables i de qualitat, donaria feina i riquesa als pobles i contribuirien a evitar que l'alimentació del món caigués en mans dels especuladors que representen els OGM.

Ramon Caralt Elias

Agost 2016

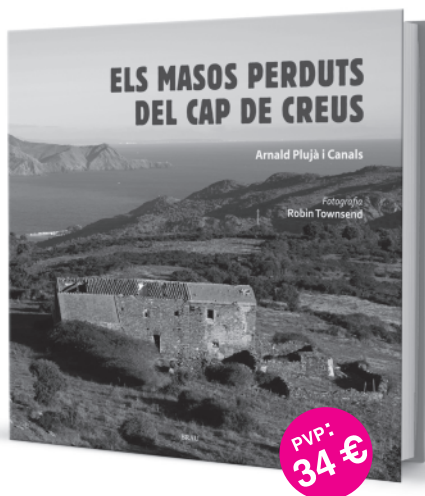
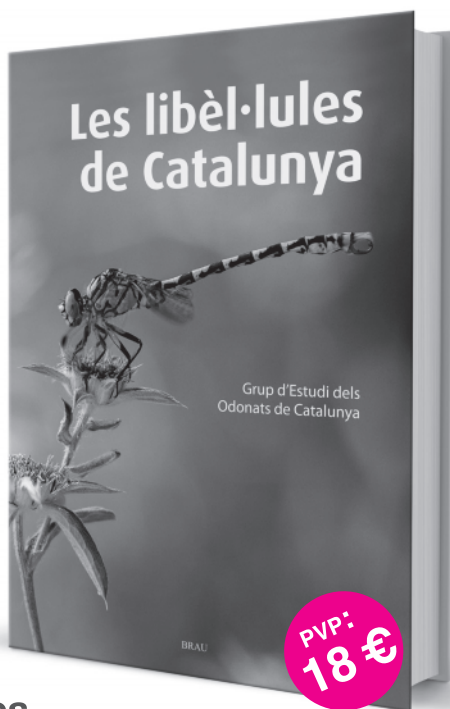
BRAU EDICIONS

www.brauedicions.com

Les libèl·lules de Catalunya

Grup d'Estudis dels
Odonats de Catalunya

La primera guia de libèl·lules de Catalunya, perquè puguis conèixer i identificar les espècies catalanes més comunes d'aquests espectaculars insectes de colors sorprenents.

ELS MASOS PERDUTS DEL CAP DE CREUS

Arnald Plujà i Canals

Fotografia

Robin Townsend

Estances buides, parets enrunades i camps erms. Masos habitats fa mig segle que cauen a trossos. Un llibre per recordar i per reflexionar.